

**„Vergelden-Vergeven-Verzoenen“
Gregoriaanse gezangen uit mis en officie**

**Zaterdag 10 november 2018, 20.30 uur
Basiliek van de H. Amelberga, 6114 HE Susteren, Salvatorplein 1
Schola Maastricht o.l.v. Hans Heykers**

A „Kaïn, waar is je broer?“ Haat en vergelding in het oude Testament

RESP Ubi est Abel Gen. 4, 9-11 H 138

B Slacht- en Brandoffers: Hoe de mens God tot verzoening tracht te bewegen

RESP Aedificavit Noe Gen. 8, 20; 9, 1.9. H 140
OF Sanctificavit Moyses Ex. 24, 4.5 GrN 302
RESP Temptavit Deus Abraham Gen. 22, 1.2. H 140

C „Scheurt uw herten, niet uw kleren“: Verzoening wordt bij de profeten een innerlijk werk, een geestelijke zaak: de verzoening van harte

RESP Scindite corda vestra Joel 2, 13 Toledo 44.1
Ant Immutemur cf. Joel 2, 13 GrN 56
Ant Iuxta vestibulum Joel 2, 17; Est 13, 17 GrN 57

Lectio Hosea 11, 1-4. 8.9.

D Jezus biedt een nieuw kader

Ant Cum facis eleemosynam Mt 6, 2a.3b H 143 / AM2005: 126
Ant Si offers munus tuum Mt 5, 23-24 H 428 / AM2005: 136

E Mensen mogen God's vergeving beleven:

De „verloren“ Zoon (Luc 15)

Ant Vadam ad patrem H 153 / AM2005: 146
RESP Pater, peccavi in coelum H 145 / NR 320
CO Oportet te, fili gaudere GrN 88

Zachäus (Luc 19)

Ant Zachaeae, festinans descende H 330 / AM2005: 390

De overspelige vrouw (Joh 8)

Ant Inclinavit se Jesus H 158 / AM2005: 178
CO Nemo te condemnavit GrN 94

F God voltooit zijn verzoeningswerk met mensen in de zelfgave van zijn Zoon

Ant Proprio filio suo Röm 8, 32 H 219 / AM2005: 206
CO Pascha nostrum 1 Cor 5, 7.8. GrN 169

G De uitstorting van de H. Geest voltooit het verzoeningswerk in de hele schepping

OF Factus est repente Apg 2, 2.4 Benevent (gallikaanse versie)

Programma „Vergelden-Vergeven-Verzoenen“

‘Kaïn, waar is je broer Abel?’ Wie het zoekt in vergelding, laadt schuld op zich. Hij leeft niet meer in eenheid en harmonie met zijn naaste, noch met zichzelf, evenmin met God. Het mag niet verbazen dat de Bijbelse geschiedenis daarom doortrokken is van het verlangen naar en het waarmaken van vergeving en verzoening.

De oudtestamentische mens zoekt zijn zonden te delgen en God tot genade te stemmen, door het brengen van brand- en slachtoffers. De gezangen over de offers van Noach en Mozes vertellen het ons. Heel bijzonder komt deze offerzin naar voren in het gezang over het offer dat Abraham zou moeten brengen: moet hij werkelijk zijn eigen zoon offeren? Op het allerlaatste moment echter weerhoudt een engel van de Heer hem en drukt hem op het hart dat God zijn offerbereidheid aanvaard heeft.

De profeten in het Oude Testament plaatsen met hun kritiek op de heersende cultuur hele andere accenten: gehoorzaamheid aan de offercultus is van geen enkele waarde als ondertussen niet gestreefd wordt naar grotere sociale rechtvaardigheid. Amos en Micha spuien hun aanklachten en roepen op tot wat ook Joel krachtig betoogt: ‘Scheur je hart, niet je kleren!’ God toont zich doorheen dat alles immer tot verzoening bereid.

Jezus’ verkondiging in het Nieuwe Testament vervolmaakt de spirituele dimensie van bekering en verzoening: niet de offergave telt, maar de verzoening van harte en onder elkaar. Die is nodig alvorens überhaupt tot het offeraltaar te kunnen naderen. De mensen van het Nieuwe Testament mogen leven vanuit de onvoorwaardelijke vergevingsgezindheid van Godswege, zoals we die kennen uit de prachtige verhalen van de verloren zoon, de tollenaar Zacheüs en de overspelige vrouw.

Hoogtepunt van Gods verzoeningswerk is de gave van zijn eigen Zoon. Men spreekt over Christus als het Paaslam: in dat beeld komen alle voorafbeeldingen van offer, priester en altaar samen. Uiteindelijk loopt Gods verlossingswerk uit op Pinksteren, de dag waarop de Geest des Heren over allen uitgestort werd. De Geest van de Heer die over vergelding heen uit is op vergeving en verzoening.

Bernhard Pfeiffer / Ed Smeets

Responsorium:
Ubi est Abel (Gen. 4, 9-11)

Ubi est Abel frater tuus? Dixit Dominus ad Cain. Nescio, Domine, numquid custos fratris mei sum ego? Et dixit ad eum: Quid fecisti? Ecce vox sanguinis fratris tui Abel clamat ad me de terra. V. Maledicta terra in opere tuo, quae aperuit os suum, et suscepit sanguinem fratris tui de manu tua. Ecce vox..

Responsorium:
Aedificavit Noë (Gen. 8, 20; 9, 1.9)

Aedificavit Noë altare Domino, offerens super illud holocaustum: odoratus est Dominus odorem suavitatis et benedixit eis: Crescite et multiplicamini et replete terram. V. Ecce ego statuam pactum meum vobiscum et cum semine vestro post vos. Crescite..

Offertorium:
Sanctificavit Moyses (Ex. 24, 4.5)

Sanctificavit Moyses altare Domino, offerens super illud holocausta, et immolans victimas: fecit sacrificium vespertinum in odorem suavitatis Domino Deo in conspectu filiorum Israel.

Responsorium:
Tentavit Deus Abraham (Gen, 22, 1.2; Ps.49,14)

Temptavit Deus Abraham et dixit ad eum: tolle filium tuum, quem diligis, Isaac, et offerens illum ibi in holocaustum. Super unum montium, quem dixero tibi. V. Immola Deo sacrificium laudis, et redde Altissimo vota tua. Super..

“Waar is uw broer Abel?”, zei de Heer tot Kaïn. (Hij antwoordde:) “Ik weet het niet, ben ik dan mijn broeders hoeder?” En Hij zei: “Wat hebt u gedaan? Hoor, het bloed van uw broer Abel roept uit de grond naar Mij?” V. Daarom zult u vervloekt zijn, verbannen van de grond die zijn mond heeft geopend om uit uw hand het bloed van uw broer te ontvangen!

Toen bouwde Noach een altaar voor de Heer en droeg op het altaar brandoffers op: de Heer rook de aangename geur en zegende hen (Noach en zijn zonen) (en zei tot hem): Wees vruchtbaar, word talrijk en bevolk de aarde. V. Nu sluit Ik mijn verbond met u en met uw nageslacht.

Mozes wijdde de Heer een altaar, bracht daarop brandoffers en slachtte offerdieren. Hij bracht een avondoffer tot een liefelijke geur voor God de Heer, ten aanschouwen van de kinderen van Israel.

God stelde Abraham op de proef en zei tegen hem: Neem uw zoon die u liefhebt, Isaac, om hem als brandoffer op te dragen; op de berg die Ik u zal aanwijzen. V. Dankbaarheid zij uw offer aan God de Allerhoogste; kwijt hem uw geloften.

Responsorium:

Scindite corda vestra (Joel 2,13 Jes. 55,7)

Scindite corda vestra et non vestimenta vestra: et convertimini ad Dominum Deum: Quia benignus et misericors est. V. Revertimini unusquisque a via sua mala; et a pessimis cogitationibus vestris. Quia benignus ...

Antiphona:

Immutemur habitu (cf. Joel 2, 12.13)

Immutemur habitu in cinere et cilicio: jejunemus et ploremus ante Dominum: quia multum misericors est dimittere peccata nostra Deus noster.

Antiphona:

Juxta vestibulum (Joel 2, 17; Esther 13, 17)

Juxta vestibulum et altare plorabunt sacerdotes et levitae ministri Domini, et dicent: Parce Domine, parce populo tuo: et ne dissipes ora clamantium ad te, Domine.

Lectio (Osea 11, 1-4. 8.9)

Cum puer esset Israel, dilexi eum et ex Aegypto vocavi filium meum. Quanto magis vocabam eos, tanto recesserunt a facie mea; ipsi Baalim immolabant et simulacris sacrificabant. Et ego dirigebam gressus Ephraim, portabam eos in brachiis meis, et nescierunt quod curarem eos. In funiculis humanitatis trahebam eos, in vinculis caritatis; et fui eis, quasi qui elevant infantem ad maxillas suas, et declinavi ad eum, ut vesceretur. Quomodo dabo te, Ephraim, tradam te, Israel? Convertitur in me cor meum, simul exardescit miseratio mea. Quoniam Deus ego et non homo, in medio tui Sanctus et non veniam in terrore.

Scheur uw hart, niet uw kleren, Keer u om tot de Heer uw God: want Hij is genadig en barmhartig.

V. De goddeloze moet zijn weg verlaten, de boosdoener zijn gedachten. Want Hij is genadig...

Laten we onze kleding veranderen in zak en as: rouwend en wenend voor de Heer, want in zijn grote barmhartigheid vergeeft onze God ons onze zonden.

Laat tussen voorhal en het altaar de priesters en die de dienst van de Heer verrichten, wenen en zeggen: Spaar uw volk, Heer, en laat de mond niet verstommen van hen die U loven, Heer.

Toen Israël nog jong was, kreeg ik hem lief en uit Egypte heb ik mijn zoon geroepen. Maar hoe ik hen ook riep, zij liepen van Mij weg. Zij brachten offers aan Baäls en brandden wierook voor godenbeelden, en dat terwijl ik toch degene ben die Efraïm heeft leren lopen, die hem bij zijn armen heeft genomen. Zij echter wilden maar niet weten, dat ik het was die hen beschermde. Met zachte leidfels heb ik hen gemend, met teugels van liefde. Ik was voor hen als degenen die het juk optillen wanneer het tegen de kaken drukt. Ik gaf hem zijn voedsel. Hoe zou ik u echter kunnen opgeven, Efraïm, u kunnen uitleveren Israël? Mijn hart slaat over, heel mijn binnenste wordt week.

Want Ik ben God, Ik ben geen mens, Ik ben de Heilige in uw midden. Ik laat mij niet gaan in mijn toorn.

Antiphona:

Cum facis eleemosynam (Mt. 6, 2-3)

Cum facis eleemosynam, nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua.

Als ge een aalmoes geeft, laat dan uw linkerhand niet weten wat uw rechter doet.

Antiphona:

Si offers munus (Mt. 5, 23-24)

Si offers munus tuum ante altare, et recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid adversum te, relinque ibi munus tuum ante altare et vade prius reconciliari fratri tuo; et tunc veniens offeres munus tuum, dicit Dominus.

Als ge dus uw offergave naar het altaar brengt, en het schiet u te binnen dat uw broer iets tegen u heeft, laat dan uw offergave daar voor het altaar achter, en ga u eerst verzoenen met uw broeder; en kom dan terug om uw offergave aan te bieden.

Antiphona:

Vadam ad patrem (Lc. 15, 18-19)

Vadam ad patrem meum et dicam ei: Pater, fac me sicut unum ex mercennariis tuis.

Ik ga terug naar mijn vader. Ik zal hem zeggen: Vader, handel met mij als een van uw dagloners.

Responsorium:

Pater peccavi in coelum (Lc. 15, 18, 17)

Pater peccavi in coelum, et coram te: jam non sum dignus vocari filius tuus: Fac me sicut unum ex mercennariis tuis. V. Quanti mercennarii in domo patris mei abundant panibus, ego autem hic fame pereor! Surgam, et ibo ad patrem meum, et dicam ei: Fac..

Vader, ik heb gezondigd tegen de hemel en tegen u; ik ben niet meer waard om uw zoon te heten, behandel me als een van uw dagloners. V. Zoveel dagloners in het huis van mijn vader hebben brood in overvloed, en ik verga hier van de honger! Ik zal opstaan en gaan naar mijn vader. Ik zal hem zeggen: Behandel me..

Communio:

Oportet te, fili gaudere (Lc.15, 32)

Oportet te, fili gaudere, quia frater tuus mortuus fuerat, et revixit; perierat, et inventus est.

Antiphona:

Zachaeae, festinans descende (Lc.19, 5.6.9)

Zachaeae, festinans descende, quia hodie in domo tua oportet me manere. At ille festinans descendit et suscepit illum gaudens in domum suam. Hodie huic domui salus a Deo facta est, alleluia.

Antiphona:

Inclinavit se Jesus (Joh. 8, 6.7)

Inclinavit se Jesus, scribebat in terra: Si quis sine peccato est, mittat in eam lapidem.

Communio:

Nemo te condemnavit (Joh. 8, 10. 11)

Nemo te condemnavit, mulier? Nemo, Domine. Nec ego te condemno: jam amplius noli peccare.

Antiphona:

Proprio Filio suo (Rom. 8, 32)

Proprio Filio suo non pepercit Deus, sed pro nobis omnibus tradidit illum.

Communio:

Pascha nostrum (1 Cor. 5, 7.8)

Pascha nostrum immolatus est Christus, alleluia: itaque epulemur in azymis sinceritatis et veritatis, alleluia, alleluia, alleluia.

Zoon, we moeten feestvieren en blij zijn, want die broer van je was dood en is weer levend geworden, hij was verloren en is teruggevonden.

Zacheüs, kom vlug naar beneden; vandaag moet Ik in uw huis verblijven. Hij kwam vlug naar beneden en ontving Hem met vreugde in zijn huis. Vandaag is dit huis van Godswege heil ten deel gevallen, alleluia.

Jezus bukte zich en schreef met zijn vinger op de grond: Wie van u zonder zonde is, werpe de steen op haar.

Heeft niemand u veroordeeld, vrouw? Niemand, Heer. Ik veroordeel u ook niet: zondig voortaan niet meer.

Hij heeft zelfs zijn eigen Zoon niet gespaard; maar voor ons allen heeft Hij Hem overgeleverd.

Christus, ons paaslam, is geslacht, alleluia; laten wij dan feest vieren met het zuivere brood van reinheid en waarheid, alleluia, alleluia, alleluia.

Offertorium:

Factus est repente (Hand. 2, 2-4)

Factus est repente de caelo sonus
tamquam advenientis spiritus
vehementis et replevit totam domum ubi
erant sedentes, alleluia. V. Et
apparuerunt Apostoli dispersitae linguae
tamquam ignis, seditque supra singulos
eorum; et repleti sunt omnes Spiritu
Sancto, et coeperunt loqui magnalia Dei.
Alleluia

Plotseling kwam uit de hemel een
gedruis alsof er een hevige wind opstak
daar waar zij gezeten waren, alleluia: En
er verschenen hun vurige tongen, die
zich verspreidden en zich op ieder van
hen neerzetten. Zij raakten allen vol van
de heilige geest en begonnen te spreken
van Gods grote daden.
Alleluia.

De **Schola Maastricht** (www.scholamaastricht.nl) bestaat uit beroepsmusici, die zich tijdens en na hun conservatoriumopleiding vanuit hun eigen discipline (zang, koordirectie, orgel, schoolmuziek en muziektheorie) gespecialiseerd hebben in het Gregoriaans. Het merendeel van de leden volgde gedurende vier jaar aan het Maastrichts Conservatorium bij **Dr. Alfons Kurrís** een post-conservatoriale opleiding Gregoriaans. Gedurende deze cursus werden gastcolleges gegeven door de specialisten Godehard Joppich, Johannes Berchmans Göschl en Kees Pouderoijen op specifieke deelgebieden als retorica, articulatieprincipes en modaliteit. Na de opleiding ontstond de behoefte om als groep zingend en studerend bij elkaar te blijven en zo werd onder supervisie van Alphons Kurrís de Schola Maastricht in 1994 opgericht.

De Schola Maastricht baseert zich in zijn semiologische interpretatie met name op de handschriften van St.Gallen en Metz uit de tiende eeuw. Bij reconstructies volgt de Schola de werkwijze en principes zoals die in de 'Vorschläge zur Restitution' van de 'Beiträge zur Gregorianik' gehanteerd worden.

Radio- en televisieopnames werden op verschillende locaties gemaakt door KRO, VPRO, NCRV en Omroep Limburg. De Schola Maastricht nam met succes deel aan het gregoriaans festival in Watou 2000 en 2012 (B), het festival les Academies Musicales te Saintes, het Festival van Vlaanderen, het festival L'Europe et l'orgue in Maastricht, het Gregorianisches Choralfestival in Vac 2002/2005 (Hongarije) en het AISCGre-congres in Hildesheim (Duitsland) 2003 en in Poznan (Polen) 2011.

In 1999 is de leiding van de schola overgegaan naar Hans Leenders. Alfons Kurrís is sinds die tijd artistiek adviseur van de schola en heeft intussen vele prachtige programma's samengesteld die door de schola zijn uitgevoerd. Na het vertrek van Hans Leenders, die zich meer wilde gaan concentreren op zijn hoofddocentschap orgel aan het Maastrichts Conservatorium, is vanaf 2005 de artistieke leiding van de schola in handen van Hans Heykers.

De schola is niet verbonden aan een kerk of parochie en treedt voornamelijk op in concertante vorm.

Leden

- Franco Ackermans (secretaris internationaal bestuur Aiscgre en lid werkgroep restitutie BZG)
- Lucas Blommers
- Frans Gommers (voorzitter)
- Patrick Heckmanns
- Hans Heykers (dirigent)
- Felix Kranen
- Vincent Kusters
- Jo Louppen
- Bernhard Pfeiffer (secretaris)
- Ed Smeets
- Mathieu Vermeulen (penningmeester)
- Wim Vluggen

Dirigent: Hans Heykers

Hans Heykers is afgestudeerd aan het conservatorium te Maastricht in het hoofdvak orgel bij Jean Wolfs en Theorie der muziek bij Henri Delnooz. Aan hetzelfde instituut studeerde hij ook kerkmuziek en volgde hij de post-HBO-opleiding Gregoriaans bij Dr. Alfons Kurrís.

Naast zijn conservatoriumopleidingen volgde hij enkele masterclasses interpretatie en improvisatie. Als zanger en organist verleende hij medewerking aan diverse radio- en cd opnamen.

Als organist was Hans Heykers van 1998 tot 2012 verbonden aan de Onze-Lieve-Vrouwebasiliek in Maastricht. Vanaf januari 2013 is hij dirigent van de Cappella Sancti Servatii van de St. Servaasbasiliek te Maastricht. Hans Heykers is ook dirigent van Vocaal ensemble 'Silhouet' te Roermond. Sinds oktober 2005 is hij artistiek leider van de Schola Maastricht.